

Ա Մ Ս Ա Գ Ի Ր

ԸՋԳԵՅԻՆ ԲԸՆԸՍԻՐԸԿԸՆ ԵՒ ԳՐԸԳԻՏԸԿԸՆ

ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐԻ. ԹԻՒ 3.

ՇՐՋԱՆ ՄԻԱՄԵԼՅ

ՄԱՐՏ 1866

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՔՆՆՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՊԸՐԳԵՒԸԲԸՇԽՈՒԹԻՒՆ

ՃԱՌԱՆԳԱՒՈՐԱՅ ԴՊՐՈՑԻՆ

ԸՆՑԵԱԼ ԹՈՒՈՎ ծանուցած էինք յառանգաւորաց Դպրոցի աշակերտաց քննութեան սկսիլը, և խոստացեր էինք այս անգամ եղած արդիւնքն ծանուցանել սիրելի հասարակութեան, եւ ՚ի մասնաւորի անոնց որոնք կը փափաքին յիշեալ դպրոցին զարգացմանը և արդիւնաւորութեանը. փափաքելի է մեզ ալ առաւելապէս սոյն նիւթին վրայօք տեղեկութիւններ հաղորդել Սիօնի միջոցով, որոյ գլխաւոր պաշտօնը պիտի ըլլայ միշտ առաջի աչաց օրհնեալ Ազգիս ներկայացընել Սուրբ Աթոռոյս միաբանութեան եւ յառանգաւորաց Դպրոցիս բարեկարգ ընթացքն ու

անոնց բարոյական և ուսումնական յառաջադիմութիւնները. Այս էր վաղուց ՚ի վեր բարեսէր Ազգիս իրաւացի պահանջմունքները, զորոնք երբէք չը պիտի զլանայ Ս. Աթոռս գոհացուցիչ կերպով զանոնք արդարացընելով՝ փութալ ՚ի կատարումն. Թէ և նիւթապէս ալ ճնշուելու ըլլայ ժամանակիս անյաջող պարագայից դառն ու ծանրատաղտուկ լծին տակը, ինչպէս որ կը գտնուի հիմայ. Ազգութեան և կրօնքին սէրը չը պիտի թողու զմեզ երբէք լքանել առաջի դժուարութեանց. այլ ըստ առաքելոյն կը քաջալերեն զմեզ ամենայնի տեւելու, ամենայնի համբերելու,

ջամենայնի հաւատալու Լստուծոյ օգնականութեան, և ամենեւին յուսալու՝ թէ նա պիտի պատրաստէ մեզ երջանիկ ապագայ մի, յորում ազգովին պիտի ուրախանամք. և ասպարէզ մի, յորում մեր մերձակայ սերունդը ուսմանց եւ գիտութեանց դրօշը բացած, և իրենց սիրտն ու հոգին Վրիստոսի և ազգին ճշմարիտ սիրովը օծած, այնպէս պիտի շահաւորեն դարուս լուսաւորեալ ազգաց հետ մրցելու: «Որ յուսայ ՚ի Տէր, մի ամաչեսցէ . . . :

Քննութիւնը, ինչպէս ըսինք անցեալ ամսոյ 25 ին սկսաւ Դառանգաւորաց Վարդի սրահին մէջ ՚ի ներկայութեան Լճագ Լուսարար Վերապատիւ Կարապետ Լպիսկոսյոսի և քանի մի Վարդապետաց, և ուսումնական բարեպաշտ ուստաւորաց ուսմանց, որոնք մեծ սիրով ու փափաքանօք փութացին ներկայ գտնուե-

լու ամեն դասու աշակերտաց քննութեանը: Իւրաքանչիւր դաս, որ երեքի կը բաժնուին, կարգաւ իւրաքանչիւր օր քննուեցան հետագայ ուսմանց մէջ. Վերականութեան, Տրամաբանութեան, բնական և քաղաքական Լշխարհագրութեան, Թուաբանութեան և Վճագրութեան, Վիտնալ պէտքէ, որ բոլոր աշակերտք երկու կարգի կը բաժնուին. առաջին կարգին են նախկին աշակերտք՝ սարկաւագունք և դպիրք, երկրորդ կարգին են՝ Դառանգաւորաց նոր դպրոցիս աշակերտք, որ առ այժմ եօթը հոգի են. և ամեն մէկ կարգի դասերը առանձին ներկայացան ՚ի քննութիւն. եւ արդիւնքը՝ առանց իւրաքանչիւր ուսման մէջ ունեցած կարողութիւնները զատաբար հաշուելու, այլ միայն համեմատական կարողութիւններն հետագայ ցուցակէն կը յայտնուի:

Ա. ԿԱՐԳ. ՆԱԽԿԻՆ ԱՇԱԿԵՐՏՔ

ԴԸՍ Ը.

ՈՐՈՆՔ ԲՆՈՒԵՑԱՆ ՏՐԱՄԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ, ՔԱՂԱՔԱՍԱՆ ԱՇԽԱՐՀԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

ԵՒ ԹՈՒԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Սարկաւագ	Սարտիրոս Սալդարացի.	Ա.	Սրջանակ
"	Վրիդոր Լըզընկացի.	Ա.	"
"	Խաչատուր Նարեկացի.	Գ.	"
"	Խաչատուր Սալաթիացի.	Բ.	"
Ուրարակիր	Բարսեղ Պօլեցի.	Ա.	"
"	Բարսեղ Բաղիշեցի.	Գ.	"
"	Սանուկ Թրակացի.	Ա.	"
"	Վէորդ Շուշեցի.	Հիւանդ.	

ԴԼՍ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՈՐՈՆՔ ՔՆՆՈՒԵՑԱՆ ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ, ԲՆԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ԵՒ ԹՈՒԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ ՄԵՋ

Սարկաւադ	Պօղոս Վանեցի .	Բ .	Սըցանակ
Ուրարակիր	Կարապետ Պարտիզակցի	Գ .	”
Դպիր	Յովհաննէս Յամթեցի .	Բ .	”
”	Յակոբ Կեսարացի .	Բ .	”
”	Թովմաս Յամթեցի .	Ա .	”

ԴԼՍ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՈՒԹ ՄԱՍԱՆՑ ՄԵՋ

Ուրարակիր	Սկրտիչ Լըբեւանցի .	Ընթաւական .
Դպիր	Լսայի Կեսարացի .	Հիւանդ .

Բ . ԿԱՐԳ . ԱՇԱԿԵՐՏՔ ԺԱՌԱՆԳԱՒՈՐԱՑ

ՆՈՐ ԴՊՐՈՑԻ

ԴԼՍ ԱՌԱՋԻՆ

ՈՐՈՆՔ ՔՆՆՈՒԵՑԱՆ ՏՐԱՄԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ, ԲՆԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ԹՈՒԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ, ԳԾԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՎԵՐԱՍՏԱՆԱԿԱՆ ԳՐՈՒԹԵԱՆՑ ՄԵՋ

Ընթսան Սրապեան Կէյլէցի .	Ա .	Սըցանակ
Յակոբ Լնուչեան Պօլսեցի .	Բ .	”
Տաճատ Պէյլէրեան Կէյլէցի .	Բ .	”

ԴԼՍ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ Բ . ՄԱՍԻՆ, ԲՆԱԿԱՆ ՔԱՆԱՔԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԵԱՆ,

ԹՈՒԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԳԾԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՄԵՋ

Գրիգոր Սահակեան Կեսարացի .	Ա .	Սըցանակ
Կարապետ Յարութեան	”	Գ .
Գրիգոր Բարսեղեան	”	Գ .
Կարապետ Քէջլեան Լըդոկիացի .	Գ .	”

Վննութիւնը լրանալէն յետոյ ամ-
սոյս 3 ին Ս. Վարդանանց տօնախմբ-
ութեան օրը, ըստ սովորութեան
Ս. Լ. Թոռոյս՝ սրբաբազմութեան
հանդէսը կատարուեցաւ նախագա-
հութեամբ Լ. Ժենապատիւ Սրբազան
Պատրիարք Հօր. ուր բաց ՚ի հա-
սարակ ժողովուրդէն և բարեպաշտ
ուխտաւորներէն, յատկապէս հրա-
ւիրուած էին Ս. Եմ. Իզդէթ փաշայն
իւր սարագայիւքը, Լ. Եգիպոս, Վաղ-
ղիոյ, Լ. Խաթրիոյ, Բրուսիոյ, Լ. Ժերի-
կայի և Սպանիոյ մեծապատիւ հիւ-
պատոսները, բաց ՚ի Ս. Եքսիկայի աե-
րութեան հիւպատոսէն որ բացակայ
էր: Բոլոր այս ականաւոր անձինք-
ները իրենց թարգմաններովը փու-
թացեր եկեր էին. իսկ Ս. Եմ. փա-
շայն անձնական տկարութեան մի
սրտաճառաւ չը կրնալով գալ, ինք-
նագիր ներողագրով մը իւր սրտին
ցաւը յայտնելով փոխանորդաբար
խրկած էր Ս. Եմ. Լ. իւր փաշայն և
Ս. Եմ. Սանլայ էֆէնտին: Հանդէսը
սկսաւ աշակերտաց մի քանի քաղցրե-
ղանակ ազգային երգերով. յետոյ ա-
ռաջին դասու աշակերտներէն երեքը
մէկ մէկ հայերէն լեզուով ծառ կար-
դացին՝ քաղցր երգերով ընդմիջեալ:
Լ. Եգիպոսը չորրորդ ծառ մը տաճ-
կերէն լեզուով. վերջապէս գաղղիե-
րէն լեզուով ծառ մի եւս կարգաց-
ուեցաւ ՚ի պատիւ մեծարոյ հիւպա-
տոսաց, զոր ազգային արտաքին վար-
ժարանի աշակերտաց մէկը խօսեցաւ
՚ի մեծ գոհունակութիւն եւ ըրոպացի
հանգիստականաց:

Դառերը տւարտելուն Լ. Ժենապա-
տիւ Սրբազան Պատրիարքը ոտքի եւ
նելով և Ս. Եմ. փաշային չը կրնալ
գալուն պատճառը բացատրելով,
տաճկերէն լեզուաւ համառօտ ատե-
նախօսութիւն մի ըրաւ, որուն մէջ

կը յայտնէր ուսմանց բարգաւաճե-
լուն օգուտները եւ սոցիալութեան
նորկալի հետեւանքները: Նախորդ
քանի մի դարերը ներկայ դարուս
հետ բաղդատելով, անցելոյն մէջ քա-
ղաքականօրէն շատ բաներու մէջ եւ
մնացած ըլլալը, և ներկայիս մէջ աչ-
խարհաշինութեան եւ քաղաքակր-
թութեան նոր ոգին յիշելով, գե-
ղեցիկ հետեւութեամբ ցըցուց՝ թէ
այս բարիքները բոլոր գիտութեան
և ուսմանց արգասիքներն են, զոր
կը վայելեմք ներկայ սերունդս՝ Ս. Ե-
հափառ և առատագութ Սուլթանին
ոչ միայն արտօնութեամբը, այլ եւ
քաջալերութեամբը: Հայոց ազգս
ալ միւս հպատակ ազգաց պէս, եւ
գուցէ իւր հաւատարիմ ծառայու-
թիւններովը անոնցմէ աւելի վայե-
լեց և կը վայելէ Նորին Ս. Եմ. Եհափառու-
թեան շնորհքները: Լ. Եգիպոսը արտօնու-
թեամբն է, յարեց Սրբազան հայրը՝
ցուցնելով ճեմարանիս հաստատու-
թիւնը, որ Ս. Լ. Թոռոյս Ուխտը ար-
ժանի եղած է այսպիսի հոյակապ ու-
սումնարան մի ունենալու: Լ. Եգիպոսը
փոխարէն կը պարտաւորիմք ուրեմն
մենք ալ համապատասխանել անոր
գովելի ջանիցն ու նախանձաւորու-
թեան, և բարեպատեհ առիթը չը
կորսունցընելով մշակել հարկաւոր
գիտութիւնները, որոնք պատիւ կը
բերեն Նորին Ս. Եմ. Եհափառութեան, և
պարծանք Ս. Ուխտիս եւ համօրէն
ազգիս:

Սոյն ատենախօսութենէ ետքը Ս.
Լ. իւր փաշայն եւս ոտքի վերայ եւ
նելով քաղցր ու մեղմ արտասանու-
թեամբ գրեթէ արձագանք ըլլալով
Լ. Ժենապատիւ Սրբազան Հօր ըսած-
ներուն, յայտնեց միանգամայն () գոս-
տափառ Սուլթանին և աէրութեան
անուրանալի երախտիքները զոր ըրած

է ազգիւս, և անոր հայրական խնամք-
ները զոր 'ի մասնաւորի ցըցուցած
է միշտ 'ի վարձատրութիւն խորին
հպատակութեան և հաւատարմու-
թեանը. և արդեւս անոնց փոխա-
րէն՝ երբէք չը ինայեր վեհանձնու-
թեամբ վարձատրելու արժանաւոր
ները: Ա' երջացուց խօսքը յորդորե-
լով զաշակերտները եւ զմիաբանու-
թիւնը յարատեւելու սոյն ընթաց-
քին մէջ եւ աւելի յառաջագիմու-
թիւններ ցոյց տալու: Ա' սեմափայլ
Սօնլա էֆէնտին թէպէտ և խօսքով
չը յայտնեց իւր շնորհակալութիւնը,
սակայն թէ՛ Սրբազան Հօր և թէ՛
Ա' սեմ. Ա' իւլա փաշային եռանդուն
խօսքերուն և անոնց ճշմարտութեա-
նը վերայ սիրտը փղծկելով, և քանի մի
քաղցր արտասուաց կաթիլներով եւ
առանձին կերպիւ յայտնեց հանդէ-
սին իւր սրտին վերայ ըրած խորին
զգացմունքը և Հայոց ազգին հրա-
պարակաւ ցոյց տուած երախտագի-
տութիւնը: Հանդէսը լրացաւ ծա-
փահարութեամբք և կրկին երգերով:

Հոս 'ի քաջալերութիւն աշակեր-
տաց արժան կը դատեմք տողել յիշ-
եալ հայերէն ճառին երկուքը և գաղ-
ղիներէն հանդերձ թարգմանութիւ-
նովը 'ի զուարճութիւն մեր եւրոպա-
ցի բաժանորդաց:

ԱՌՍԻՕՏԵԱՆՍ գեղածիծաղ Ար-
փին, որ մեր նախնեաց դիւցազ-
նական ոգւոյն յիշատակներու ա-
ւետեօքը կ'ողջունէ զմեզ, եւ ան-
մահ բնութեան սիրոյ և յուսոյ բրա-
բխներ իւր ծիրանածաւալ ճառա-
գայթններու ներքեւ ծածկած ունելով
կը մերձենայ, մեր սիրտը և մեր կամ-
քը դէպ 'ի եգեմալայրն Հայաստան
ուզղել, ուստի և Առաքելական բարձ-

րագահ Աթոռ գերահռչակ՝ առաջ-
նորդութեամբ իւրոյ փեսային՝ մեծի
Օջորաբաբելի՝ հրաւէր ցնծութեան
կը կարգայ Սիօնաբնակ Ազգայնոց,
Տօն ուրախութեան յորինել, որով և
նուաստս ալ ժամ բարեպատեհ առ-
նելով կը ներկայանամ այս երջանկա-
ռիթ Ատեանս, այն վեհ դիւցազանց
ազգասիրական ոգւոյն բորբոքը ներ-
կայիս մէջ տարփողել. հաճեցէք և
դուք Տեարք ձեր ուշադրութիւնը
առ վայր մի նուաստիս արտասանած
խօսքերուն դարձնել:

Չի կայ աշխարհիս մէջ նիւթա-
կան իր մը, որուն վրայ Արարչին
սքանչելեաց տպաւորութիւնը չի նշ-
մարուի, երբ մեր մտաց դիտումը
առ վայր մի երկնից կապուտակ կա-
մարին վրայ դարձնեմք, կը տեսնեմք
անհամար աստեղաց խումբը, որոց
ամեն մէկը իրենց փառփլուն և երփն
երփն լուսոյ շառաւիղները արձրկած,
տիեզերաց խաւարաստուեր խորշերը
կը լուսաւորին, և այն ճառագայթ-
արձակ Արփին, որ բնութեան բոլոր
գեղեցիկութիւնը ունի իր վրայ, իբ-
րեւ հզօր թագաւոր իր շքեղ կառ-
քը բաղմած այն ամեն լուսաւոր մարմ-
նոց մէջէն ճանապարհ ընելով կը գե-
րազանցէ բոլորին ըստ առաւելու-
թեան լուսոյն: Այլ եթէ դարձնենք
ուշադրութիւննիս երկրագնտիս մէջ
գտնուած կենդանեաց, սլիտի տեւ
ներք անոնց վրայ ալ պարզապէս զար-
մանալի շարժում զգայութիւն և շն-
չաւորութիւն: Իսկ բնութեան փա-
ռաց պատկողը և Աստուածային ա-
րարչութեան վերջին կատարելու-
թիւնը կրող բանական մարդը իւր
մարմնայն բարեյարմար կաղմութեամբ
և անմահ հոգւոյն կարողութիւննե-
րովը մեր ուշադրութիւնը կը գրա-
ւէ: Արդարեւ Տեարք, մեծ է մարդ

և գերագոյն բոլոր երկրաւոր գոյա-
ցութեանց մէջ՝ երբ որ անոր բարո-
յականութիւնը ուղիղ ըլլայ, երբ
անոր գործոց նպատակը բնութեան
սխրտի կանոններուն համապատաս-
խանէ : Այսին զի մարդ ըստ անձնիչ
խանին ազատ ըլլալով՝ կը խորհի զայն
ինչ որ իր միտքը գրաւած ունի . կը
գործէ՝ զորն որ կ'ախորժէ . սիրոյ և
ատելութեան միմիայն կոպար ունի
իւր սրտին խայթը , և նպատակ ան-
դորր խաղաղութիւնը և երջանկու-
թիւնը . և որովհետեւ այս ձեռնար-
կութեանց մէջ ամեն մարդկանց զգա-
ցումը ու տրամագրութիւնը միա-
կերտ չէ , վասն որոյ կը հետեւի ըսել
թէ մարդկային ազգի բնաւորութիւ-
նը զանազան ճիւղերու կը բաժնուի ,
եւ ինչպէս որ իրօք ալ կը տեսնենք
միշտ : 'Ինքնութենէս երեւելի ճար-
տասանը , ազատութեան հոգւով զը-
րահաւորուած Արիստոքրատեան
կ'ելլէ , իւր հայրենիքը Փիլիպպոս մա-
կեդոնացւոյն բռնութենէն ազատել :
Եւքինէսի արծաթսիրութիւնը գլուխ
վերցնելով Արդարութեան դէմ՝ Ա-
զատութիւնն դրոշակը խոնարհեցը-
նել կը ջանայ : Գեղազանգուրն Հայկ'
իր Ազատոհմը առած բաբիլոնեան
խառնակութենէն մեկնելով դէպ 'ի
Արեւելք խաղաղութեան օթարան
մը փնտրած ատեն , միւս կողմէն
ամբարտաւանութեան սէգ ոգին նու-
րա ետեւէն կ'ամբապնդի : Այն ինչ
'Իսլամ Եսսեան , Սիրոյ ջահը իւր
ձեռքը առած Իսրայէլեան տոհմին կը
ներկայանայ , միւս կողմէն ատելու-
թիւնը Սաւուղ Ախեանը իրեն անօթ
ունելով նորա դէմ կը մաքառի : Այս-
պէս տեսնուած են և կը տեսնուին
միշտ մարդկանց տարբեր և մէկմէկէ
օտար բնաւորութիւններ : Ինչպէս
նաեւ Քրիստոնէական երջանիկ դա-

րուս մէջն ալ աշխարհս այս երկու
ներհակակիր կիրքերու արդիւնքը վա-
յելեց , մանաւանդ երկիրս Հայոց ,
որոնցմէ ականաւոր եղաւ Արշակուն-
եան ցեղի Թագաւորութեան վեր-
ջանալուն միջոցները , որուն մէջ ե-
րեւելի հանդիսացաւ անյաղթելի և
քաջամարտիկ սպարապետն Հայոց
մեծաց սուրբն Արդան Սամիկոն-
եան՝ արիական մրցմունքներով չարա-
շուք Պարսկական սեւագունդ բանա-
կին դէմ , որոց կողմը անցած կը գրտ-
նուէր՝ անարժան Հայ անուան ու-
րացեալն Աստակ , իւր չարութեան
հնոցը սուրբ Եկեղեցւոյ դէմ բորբո-
քելով . և անոր վեհալայր խորաննե-
րը Պարսկական պիղծ կրօնքին արա-
րողութեան տեղի առադրելու նպա-
տակաւ , ուստի Սամիկոնեան ազգի
փառքն և պարծանքն իւր խորհրդա-
կից ընկերներու հետ մահուան եր-
կիւղը իրենց սրտէն մէկդի ձգելով
Արեւոյն կրօնի պաշտպանութեան
համար Աւարայր դաշտը պատերազ-
մի ասպարէզի մէջ իրենց մահկանա-
ցու կեանքը կը կնքեն :

Հայաստանեայց ուղղափառ Եկե-
ղեցին սրբոց Արդանանց երախտիքը
չի մոռնալով , ամեն տարի անոնց յի-
շատակաւ արժանի Առաքինութեան
տօնախմբութիւնը ուրախութեամբ
կը կատարէ . և մէք ալ՝ որ այսօր նոյն
Առաքինեաց հանդիսի շնորհքը կը վա-
յելենք , արժան է երախտապարտ
սրտով մաղթել առ բարեգութն Աստ-
ուած որ իւր խնամքը միջնորդու-
թեամբ սրբոց Արդանանց ծաւալէ
Ազբանաղեանս ազգի վերայ , յարու-
ցանելով որդիս առաքինիս արժանի
սրբոյն Արդանայ . ոչ զէն 'ի ձեռին ,
այլ առաքինութիւն 'ի սրտի , և միան-
գամայն իւր ամենազօր Աջը հովանի
ունենայ միշտ Սրբոյ Աթոռոյս վրայ

նորին Սրբազան Գահակալին երկար
կեանս շնորհելով :

Խ. Ճ.

ՍԱՐԿԱԽԱՅ ԳՐԻԳՈՐ

ԵՐԶՆԿԱՑԻ

Տիեզերացս ընդհանուր յառաջա-
դիմութեան , և բանական էակացս
իրարու հետ ունեցած միութեան և
ընկերութեան առաջին և սկզբնական
տարրը Վրօնքը ըլլալով , և անկէ բըղ-
խած բարոյականութիւնը ամեն մե-
ծամեծ ազգաց և ժողովրդոց միապե-
տական , հասարակապետական և տա-
նուտերական խորխտ իշխանութեանց
բուն էութիւննին կը հաստատէ . և
անհիմն դարերու հնութեան մէջ
մինչդեռ մարդկային ազգի անհատ-
ները իրենց մահկանացուն կնքելով
կ'երթան կ'գրին յաւիտենական Վը-
դարութենէ սահմանուած տեղին ,
Վրօնքը դեռ եւս անհուն ժամանակ-
ներու մէջ իր յաղթանակը բարձրա-
գլուխ յառաջ տանելով մեր նախա-
հարց սերունդէն յառաջ եկած մարդ-
կային միակ ազգին զանազան ազգե-
րու բաժանումները յետնեալ սերուն-
դոցս կը ներկայացընէ՝ որոնց ազգու-
թիւնը իր ճշմարիտ բուն արմատէն
դուրս եզոզ անհարազատ ճիւղերուն
վրայ հիմնած անոնց հաստատութիւ-
նը և կացութիւնը կ'ապահովցընէ ,
և այն ազգերուն ներքին և արտա-
քին կացութիւնն ալ իրմէ բղխած
բարոյականութիւններովը կ'ուղղէ ,
և օրէնք կու տայ բնութեան , ար-
դարութեան , իրաւանց և պարտուց
դէմ չի մեղանշելու : Եւ այսպէս Վը-
րօնքին հզօր ներգործութիւնը եթէ
չի կրցաւ մարդկային ցրուեալ ան-
հատները 'ի մի ժողովել , դէթ անոնց

մէ մասնաւոր հանրութիւններ կադ-
մելով , անոնց լզգութեան անուն
տուաւ :

Երբ ընդհանուր երկրագնտիս մեծ
ու ահեղ փոփոխութենէն ետք ,
մարդկային հարուածեալ ազգը մե-
ծամեծ բաժանումներու ենթագրը-
ւեցաւ , մարդիկ ոտք ելան արեւել
քէն հեռանալու . ձգեցին իրենց ծը-
նընդեան վայրը և երկրիս ներքսա-
գոյն կողմերը չուեցին իրենց բնա-
կութեան տեղի որոշելու : Տիեզե-
րացս անմարդաբնակ լռիկ մնջիկ վայ-
րերը՝ ուր դեռ եւս մահկանացու մը
ոտք կոխած չէր , փրով հիւրընկալե-
ցին մահկանացուաց այս տարաբաղդ
գաղթականութիւնը , և բնութեան
պարգեւած քարանձաւները , խոռոչ-
ները և խոր անտառները իրենց բը-
նակութեան տեղի նուիրեցին : Եւ ե-
լի թշուառագոյն վիճակի մը պիտի
մատնուէր մարդկային սերունդը՝ ե-
թէ այս վայրենութեան մէջ իր ծագ-
ման յիշատակը վերստին նորոգելու
առիթները չողջունէր զիրենք , եթէ
այս անասնօրէն կենակցութեան մէջ
դեռ եւս իր օրերը երկարատեւէր ,
վերջապէս եթէ իր միութեան և ազ-
գութեան ամբողջութիւնը կազմելու
առիթ չըլլար Վրօնից բարոյականու-
թիւնը : Եւ մանակին սահուն վայր-
կեանները չը պիտի տային՝ որ բանա-
կանութիւնը իր խորին քունէն ար-
թըննայ , թո՛ղ չը պիտի տային , որ
զինքը չըջապատող թանձր վարագոյ-
րը մէկդի առնու . չը պիտի ներէին
վերջապէս՝ որ մարդկային իմացակա-
նութիւնը իր հանձարաւոր ներգոր-
ծութիւնները 'ի դործ դնէ , և այն
առնէ մարդիկ իրենց քայլափոխները
միօրինակ շարունակութեամբ պիտի
ուղղէին աւելի սոսկալի և վայրագ
վիճակներու , ուր ոչ ազգութեան ,

նչ մարդկութեան և ոչ իսկ բանակա-
նութեան ամենափոքրիկ կայծ մը ան-
գամ պիտի նշմարէին իրենց վրայ .
այլ սոսկ կերպարանքով մը վրիժառու
գազաններու նման զիրար հալածէին ,
մէկզմէկ հարուածէին , մէկզմէկու
արիւն խմէին . վերջապէս իրենք զի-
րենք անբան գազաններուն կարգը
համարելով ոչնչութեամբ յաշխար-
հէս անհետ ըլլային առանց մարդ-
կութեան ամենափոքր յիշատակին
անգամ երկրիս վրայ մնացորդ թողե-
լու :

Այս ամեն հարուածոց , այս
ամեն թշուառութիւններուն դէմ՝
թրոնք իբր երկնատեղաց շանթ մը ա-
պիկար մահկանացուացս գլուխնե-
րուն վրայ կը տեղային , ախոյեան կը
կանգնի Արօնքը և իրմէ յառաջ եկած
բարոյականութիւնը . բանականու-
թեան դէմ մաքառող ժամանակին
դառնութիւնը կը ջնջէ . կը կանգնէ
արիութեամբ իր վսեմ յաղթանակը
անոր կեդրոնատեղին . կ'ընդմիջէ ա-
նոր փախուստը , և մարդկային իմա-
ցականութեան ազդու ներգործու-
թիւնները 'ի դատ կը հրաւիրէ . կը
բանայ լայն ու ընդարձակ ասպարէզ
մը , խորհել կու տայ անցեալ ու ներ-
կայ ժամանակներուն վրայ և ապառ-
նի ժամանակէն զգուշացընելու յոր-
դոր կը կարգայ . կը ճանչընէ իրենց
մէ ծածուկ եղած գանձի մը մեծու-
թիւնը և հարստութիւնը՝ որով կ'ուղ-
ղէ բանավարութիւննին , կը սանձէ
գազանութիւննին և թուաւոր հան-
րութիւններ կազմելով անուն կու
տայ ազգ եւ ժողովուրդ , եւ անոնց
հաստատութիւնը և կացութիւնը իր
վրայ կը հիմնէ , և ինքը կ'սկսի ա-
ռաջին քայլափոխները ընել բանակա-
նութեան յառաջագէմ ասպարէզը ,
ուսկից արդիւնաւորելով զանազան

ազգեր օր ըստ օրէ մեծամեծ յառա-
ջագիմութեանց հասու ըլլալու բաղ-
դը կ'ունենան :

Այս ըսածներս ապացուցանելու
համար թողլով Աստուածուստ ներ-
շնչեալ ճշմարիտ Արօնի սքանչելի
ներգործութիւնները , մեր մտաց տե-
սութիւնը դարձնենք նախնի գա-
րուց վրայ . ուր իմաստուն մարդիկ
(բնուստ) ճանաչելով Արբազան Արօ-
նի մը բարոյականութեան կարեւո-
րութիւնը և չը կրնալով գտնալ զայն՝
ըստ քմաց իւրեանց յուշկապարիկ
կազմուած մտացածին տրամադրու-
թեան մը Արօնք անուն առաւ ինչ
սքանչելիքներ գործեցին խումբ մը
մարդկանց մարդկութեան և բանա-
կանութեան ոգի տալով , որոնց գրե-
թէ իմացական կարողութեան նշոյլ
անգամ չէր մնացած :

Արեւելին Յունաստան՝ երբ իր
բնակիչները բոլորովին իրենց մարդ-
կութեան յիշատակը մոռացեր էին և
իրենք զիրենք երկրածին կ'անուանե-
ին , չունէին ոչ քաղաքականութիւն ,
ոչ ազգութիւն , ոչ մարդկութիւն և
ոչ իսկ բանականութիւն : Ինակա-
րանին , հագուստին , կերակուրնին
և ուրիշ ամեն բաներնին անասնոց
նման էր . խոր անտառներու մէջ ի-
րարմէ հեռի վայրենօրէն արջերու
մէջ կ'ապրէին : Այսպէս՝ Ագիպտոս
սէն կ'ելէ Յունաստան կը հասնի և
կը տեսնէ Ատտիկէի մէջ մարդկային
ազգին խեղճ և ցաւալի վիճակը , կը
փութայ զանոնք 'ի մարդկութիւն որ-
սալու . և որպէս զի իր ձեռնարկու-
թիւնը 'ի գերեւ չելէ , իմաստուն
խորատով մը կը կանգնէ Արամազդայ
սեղանը և զոհ կը մատուցանէ իբր
դերագոյն էակի մը : Այս սքանչելի
տեսարանը՝ ուսկից Արօնի մը սրբա-
զան սեղուած օրէիքները կը բղկէ-

ին, այն վայրենի մարդոց սիրտը կը գրաւէ. կը սկսին խառն 'ի խուռն բազմութեամբ յաճախել դէպ 'ի սեղանը, ուր առաջին անգամ մարդկութեանս շնորհուած լեզուին պաշտօնը 'ի գործ կը գնեն իրենց սրտին պատճառած քաղցրիկ զգացումը բերանացի արտայայտելու: Արօնի աղաւթութիւնը իրենց սիրտը ու խիղճը գրաւելով՝ կ'ուղղէ և կը շրջէ անոնց միտքը 'ի բանավարութիւն և անոր մատակարարած բարոյականութիւնը կը ճանչընէ մարդկութեան, ընկերութեան և ազգութեան բառերուն շանակութիւնը: Այսպիսով ժողովրդական Արօնից վրայ այս ջերմ զգացումը տեսնալով՝ անմիջապէս նոյն հաստատութեան վրայ Արամազդոյ դըստերը Աթենասեայ իմաստուն Աիցուհւոյն սեղանը կը բարձրացընէ անոնց խրթնացեալ իմացականութիւնը ուսմամբ և գիտութեամբ պոյծառացընելու. և այսպէս Առնաստան օր ըստ օրէ իր քայլափոխները դէպ 'ի յառաջագիմութիւն ուղղելով՝ այն երկիրը՝ որ երբեմն մարդակեր գաղտններու որջ մը ձեւացած էր, քիչ մը ետքը Հոմերոսի, Սկրատոյ, Պլատոնի, Արիստոտելի, Տիմոնի, Պլուտարքոսի և ուրիշ մեծ և երեւելի փիլիսոփայից որորան կը հանդիսանայ:

Այսպէս ալ Հռովմ գեռ եւս իր նոր հիմնարկութեան ժամանակ իր մէջը խառն 'ի խուռն խուռաններու բազմութիւն մը կը ներկայացընէր, որոնք բանականութենէ զուրկ զգալի էակներ միայն ճանչցուած էին. աւելեքն ալ առանձնութեան մէջ տիրապետող գաղանային կրից տէր եւ սլանդակ հրէշներ էին: Հռոմուրս Հռոմայ առաջին հիմնադիրը չստուածոց սեղան մը կը կանգնէ և զո-

հագործութիւններ կը հաստատէ. և կ'ուղէ այն խուռաններուն իշխանական զօրութեամբ իրենց բանական ըլլալին ճանչընել տայ. ուստի փոխանակ Արօնից ազգու զգացմամբ անոնց ուշը գրաւելու՝ իրեն զօրութեանը և իշխանութեանը փառհանալով՝ զէնք կը վերցընէ վայրասուն մարդկանց դէմ. և փոխանակ 'ի բանականութիւն և 'ի հնազանդութիւն որսալու և նուաճելու, եւս առաւել կը գրգռէ անոնց անբանացեալ կրից ցասումը և առանց օգուտ մը քաղելու երկարատեն կը պատերազմի: Իսկ իրեն յաջորդը՝ Աուամ Պոմպիլիոս կը թողու զէնքը, կը թողու վրիժառու ոգւոյ ցասումը, կը ներէ և կարեկից կ'ըլլայ անոնց տմարդութեանը, և հմուտութեամբ իր ձեռնարկութեան առաջին սկզբունքը կընէ Արօնի մը սրբազնութիւնը ճանչընելու: Արօնք իր ամեն գործոց մէջ նախապատիւ կը համարէ, և իր ասենարանութեան առաջին բառը Արօնք կը գոչէ՝ անով այն վայրենացեալ ժողովրդեան բազուկները կը թուլանան, կը թողուն զէնքը և զիրար եղբայր կ'անուանեն: Աուամ գեռ եւս իր արքայական գահը չբարձրացած յաճախել կու տայ մուղիւրեան նաեւ իմաստութեան գիցուհւոյն պաշտօն մատուցանել, և հետզհետէ ուսման եւ դաստիարակութեան հետեւելով՝ կը լուսաւորէ անոնց անբանացած իմացականութիւնը, ճանչընել կու տայ մարդկութիւնը, մարդկութեան պարսպն եւ իրաւունքը. արգարութեան օրէնքները, մարդասիրական բնական իղճը, սիրոյ և միութեան յարգանքը. և այսպէս օր ըստ օրէ անոնց յառաջագիմութեան նեցուկ ըլլալով՝ ազգը՝ ազգ, ժողովուրդը՝ ժողովուրդ և

մարդը՝ մարդ ընկելու ուղւոյն կ'առաջնորդէ անոնց քայլափոխները :
 Արդ՝ եթէ ընդհանուր առմամբ նախնի ազգաց և ժողովրդոց պաշտած Կրօնքները, որոնք մարդկային մտաց ճնշուող բնութիւնէ հազիւ բարոյականի մը ճշմարտութեան ամենափոքրիկ կայծը իրենց փրկարարող կանթեղին մէջ կը ցոլայր, և այնչափ հաստատութեանց եւ յառաջդրմութեանց պատճառներ ևզան, հապաքանի՜ առաւել Քրիստոնէութեանս ճշմարիտ և Կրօնաւանդային Կրօնը, որուն ճշմարտութիւնը հաստատուելու համար յարացողներու չենք կարօտիր. եւ այս ճշմարիտ Կրօնիս այն կեղծ կրօնքներէն աւելի գերազանց կերպիւ մարդկային ազգին երկու կենաց օգտին համար յառաջ բերած սքանչելի արդիւնքները և գործքերը արեգակի նման կը փայլի. զի եթէ այն կեղծ կրօնքները փայրենի մարդիկները իրենց խռովներէն դուրս հանեցին և իրենց բանական և մարդ բնական ճանչցողին, Յիսուսի ճրջ մարիտ Կրօնը կրկնապատիկ առաւելութեամբ զանաք պայծառացոյց և բանականութեան իմացական լոյսը Հոգւոյն Արքայ շնորհօք փայլեցընէ. լոյս յառաջագիւմ ձեռնարկութեանց գործնականապէս ձեռն մխելու առ :
 Եթէ այն սնտոյ կրօնքները մարդկային ազգը մասնաւոր խումբերու կազմեցին իրարու անծանօթ, Յիսուսի ճշմարիտ Կրօնը անհամար ազգերու վրայ իր յաղթանակը կանգնած Քրիստոնէաց անունը ստորագրելով ամենքը մէկ և զոքայր բուռ : Եթէ այն Կրօնքները միայն իրենց բարեկամը և սիրելին սիրել հրամայեցին, Յիսուսի ճշմարիտ Կրօնը կրկնապատիկ առաւելութեամբ իր նմանին և թշնամին յիրել կը հրամայէ : Եթէ

այն Կրօնքները հզօրին միայն խոնարհել սորվեցուցին, Յիսուսի ճշմարիտ Կրօնը ազատութեան դրօշը բարձրացուցած իրաւանց միայն խոնարհելու անհրաժեշտ հարկը կը ճանչցընէ :
 Վերջապէս՝ եթէ այն Կրօնքները օրէնք կու տային մարդոց իրենց անձը միայն պաշտպանելու, իրենց անձին միայն բարիքը հոգալու, Յիսուսի ճրջ մարիտ Կրօնը իր նմանն ոյն օգտին համար մինչեւ անգամ ամեն անհատի իւր անձը չըխնայելու դասը գործնականապէս կը սորվեցընէ :

Եհա այս Ա. Կրօնի հուրն էր որ փռուց և բորբոքեց Ա. Վարդանայ Մամիկոնէի սիրտը. այս Յիսուսի ճշմարիտ Կրօնի զօրութիւնն էր որ իր անձը, իր ընկերը, իր ազգը եւ իր հայրենիքը պաշտպանելու համար զէնք վերցընել կու տայ իրօքս և անկրօն թագաւորի մը դէմ : Քաջ գիտէր Ա. Վարդան՝ զի երբ Յիսուսի և օրբազան Բռաբեւոյց և սրբոց Հարց հիմնած Հայաստանեայց ուղղափառ Ա. Եկեղեցւոյ աստուածատուր Կրօնքը Հայաստանէն վերնայ, երբ Յիսուսի հիմնած և հաստատած նը Կրօնը իր վերջին հրաժարականը տայ Հայաստան աշխարհի, երբ իր արխուր բարեւները մատուցանէ թաղէոսի և Բարթուղիմէոսի, Գրիգորի, Երիստակէսի, Երեմիի, Սահակոյ եւ Անտոնոսոյ շքեղ եւ վեհ գամբաններուն և անոնց ածիւնացեալ պատուական սուրբ նշխարացը, Հայաստան խիտ թշուառ վիճակի մը մէջ պիտի դրընէր : Հայր իր ազգութիւնը, իր միութիւնը, իր մարդկութիւնը, իր բանականութիւնը, իր նախնեաց փառաւոր յիշատակները, մինչեւ անգամ իր անունը բոլորովին պիտի կորսնցունէր գարեբուհնութեան մէջ և իր մէկ յիշատակն

անդամ աշխարհիս մէջ չը պիտի մը-
նայր : Ըհա՛ ասոնց համար Ս. Վարդան
արիւթ թեամբ Կրօնի և Եղբի
նախանձութիւն վառուած զէնք կը վեր-
ցնէ Զայաստանեայց ուղղափառ
Իզատուորչական Ս. Եկեղեցւոյ թըշ-
նամեայ գէմ. կը ժողովէ իր քաջերը,
կ'իջնէ Եւարտարի գաշար, հոն ծա-
կատ առ ծակատ Պարտից բանակին
հետ կը մրցի, կը ջախջախէ անոնց զո-
րութիւնը, կը շրջէ կը տապալէ ան-
աստուած կրօնից գրօշակը, կը կանգ-
նէ արիւթ թեամբ Զիսուսի շնորհած
ճշմարիտ Կրօնի յազմանակը սրտե-
րազմի գաշափն մէջ, ուր ինքը իրեն-
ներուն հետ արիւն կը հեղուն. ի-
րենց անձեքնին կը զոհեն Կրօնի և
ազգի փրկութեանը համար, և իրենց
վերջին շունչը Զիսուսի Կրօնի ծիրո-
նափայլ գրօշակին տակը կ'աւանդեն,
որով մինչեւ այսօր Զայն ալ իբր ազգ
պարծենալու փառքը ունեցեր է, և
որով Զայութիւնը իր ամբողջութիւ-
նը կազմող կապը ամխզելի պահելով
ապահովեց իր ապագայ հաստատու-
թիւնը, յարգարեց իր ապառնի շա-
ւիղը ճշմարտութեան ճանապարհին
մէջ, և հիմայ բոլոր քաղաքակրթեալ
ազգաց առջեւ ներքին համադմար
անոնց համակրութիւնը և յարգանքը
գրաւելու տրամադրութեան մէջ է.
թեւեւ Զայը չունի իշխանութիւն,
չունի տէրութիւն, բայց ունի Կրօն
մը, Կրօն մը՝ որն որ հին դարերէ 'ի
վեր իր կացութիւնը կը ճշմարտէ և
ինչպէս հիմայ այս ներկոյ դարուս
մէջ Զայ ազգը աշխարհիս կը ներկա-
յայրենէ :

Երբ՝ եղբարք, մենք որ նրահա-
տակաց արեամբ պաշտպանուած նը
Կրօնը իբրեւ հայրենի մասնագու-
թիւն մը պահած եմք անրիծ և ա-
նարատ մինչեւ յայսօր, և պիտի պա-

հենք մինչեւ մեր կենաց վերջին շուն-
չը, հարկ համարենք մեզի որ այս Զի-
սուսի Կրօնի սրբութեան սեղանակից
մեր իմացականութիւնը լուսաւորող՝
իմաստութեան սեղանն ալ կանդ-
նենք, ինչպէս երբեմն Կիպրոսոյ Եւ-
տիկի մէջ և Եւսմայ Զատի մէջ
Երամադրաց սեղանին հետ կանգնե-
ցին Եթենասոյ իմաստութեան շա-
տուածահալն սեղանը : Կղբարք,
նոյնը կը սրբաւարիմք և մեր այսօր
ընել որ Կրօնի նախական սրբու-
թեան սեղանոյն քով բարձրանայ մեր
իմացականութիւն անուշահոտ խուկիւր
և ծխի բարդ 'ի բարդ մինչեւ տիե-
զերացս անհունութեան լոյնածա-
ւալ տապարեղին մէջ :

Փառք և գոհութիւն Երարչին,
ունիմք այսօր այնպիսի բարերար մը,
ունիմք այնպիսի երախտաւոր մը,
որ իր բարձր գահակալութեան օրէն
'ի վեր այս սկզբունքը յարգելով իր
խնամքը տարածած է մեր վրայ, և
որուն ամեն ճիգը, ամեն ջանքը եւ
բոլոր աշխատութիւնը զմեզ 'ի նոյնս
կրթելու և դաստիարակելու համար
է. ինչպէս և այսօր զմեզ քաջալերե-
լու համար մասնաւոր պարգեւա-
բաշխութեամբ կը վարձատրէ մեր
գուղնաքեաց աշխատութիւնները, որ
այս ամենուն փոխարէն կը պարտա-
ւորիմք մենք ալ մեր ամեն ճիգը թա-
փել ուսման յառաջը իմութեանը հա-
մար, և մեր յատկացեալ դասուց եւ
կրօնական բարոյականութեանց մէջ
յառաջադէմ քայլափոխներ ընելով՝
մեր սիրելի ազգին և Սրբազան Զօր
յոյսերնին պատկելու բախդը ձեռք
բերեմք :

Եւ դուք Սրբազան Զայր, ընդու-
նեցէք աշակերտելոյս անկեղծ սրտից
քաղցրիկ զգացումը, զոր կը մերկա-
նամք առաջի Երաւունք, և կ'ախ-

սեմք ի բոլոր սրտէ մեր աշխատու-
թիւնը երբեք չը խնայել ազգիս եւ
սրբոյ Աթոռոյ օգտին համար, եւ
ինչպէս մեր կեանքը ու անձինքը զ-
հաճ եմք ի փառս Աթոռածոյ, նոյն
պէս մեր սիրտը և կամքը պիտի զ-
հեմք Ձեր Հայրական կամոց ար-
դար և օրինաւոր իրաւասութեանց :
(Օրհնէ ուրեմն, Աբաղան Հայր :

Ձեր առաքելական օրհնութեամբ մեր
նուտատագոյն աշակերտելոց խումբը,
որով գորդացեալ ապագային ազգիս
և Ա. Աթոռոյ գործակատար ծա-
ռայներ ըլլանք :

Խ . Տ .

Ո . ԲԱՐՍԵՂ ԱՆԱԶՄԱԼԵԱՆ

ՊՕԼՍԵՑԻ

La magnificence de cette solennité, et la pré-
sence si glorieuse et si encourageante de votre
Eminence me causent vraiment une admiration
extraordinaire, et m'inspirent un sentiment coura-
geux pour me représenter devant cette assemblée
honorable et en témoigner publiquement la joie
de mon cœur.

Les princes et les rois qui étaient zélés de la
progression nationale et amis des sciences dans les
différents siècles, en voulant essayer les sueurs de
ces instituteurs très-diligents et trop appliqués aux
études, et récompenser leurs travaux actifs, en les
remerciant toujours au contentement public, et
encourager la réunion des étudiants, ce n'était
sans doute qu'une conception des sages conseils de
l'intelligence humaine; comme jusqu'à présent
même. Car les solennités nationales qui avaient
lieu de temps en temps par une grande magnifi-
cence, rendaient une impulsion non moins progres-
sive d'un marche à l'autre. Naturellement un ef-
fet produit avec beaucoup d'effort, quoique défec-
tueux, l'applaudissement public du moins le per-
fectionne autant qu'il est possible. Que chacun en
cherche la preuve dans ses profonds sentiments.
Nous laissons à part l'histoire des nations, dont
la position a dignement fixé sur elle l'attention de
notre siècle, et connue et estimée comme un vrai
maxime, comme on la voit aujourd'hui et on la
prône par le fait même chez toutes les nations é-
clairées et civilisées.

Donc, la nation Arménienne par la sollicitude
très-compassante et la protection de Sa Majesté Le
Sultan, a, dans des circonstances particulières non
seulement comme une simple nation, mais encore
comme une nation civilisée, le privilège de courir
ensemble au progrès. Elle a aussi le privilège de
ces solennités nationales qui élèvent honorable-
ment le front éclairé de la science, et dont la douce
activité nous charme actuellement et nous fait ap-
plaudir joyeusement dans cette Institution magni-

Հանգէսի շքեղութիւնը և Ամենապատիւ Սրբ.
բայնութեան փառաւոր և քաջաբերական ներկայու-
թիւնը՝ արդարեւ արտաքոյ կարգի զմայլում մի կը
դառնան նուաստիս, և քաջաբերական զգացում մը
կ'ազդեն ինձ՝ սոյն պատկառելի հանգիսիս ներկայա-
նալու և հրապարակաւ օրոտիս ուրախութիւնը յայտ-
նելու :

Չանաղան դարերու մէջ ազգային յառաջդի-
մութեան նախանձախնդիր և գիտութեան բարեկամ
իշխաններ և թագաւորներ ուզելով որ ուսման աս-
տիկ ջանադիր մշակաց քրտինքը արբեն և անոնց փոյ-
թեւադէն աշխատութիւնը վարձատրեն, անոնցմէ
միշտ շնորհակալ ըլլալով՝ ի դոհունակութիւն հասա-
րակութեան, և ուսանողաց խումբը քաջաբերէ, ան-
շուշտ մարդկային հանճարոյ իմաստուն խորհրդոց ծը-
նունդն է և է ցարդ իսկ : Որովհետեւ ժամանակ ժա-
մանակ ազգային հանգէտները, որ մեծ շքեղութեամբ
կը կատարուէին, ոչ սակաւ քոյրափոխէ մը առ քոյ-
րափոխ յառաջանալու մղիչները կ'ըլլային. ըստ որում՝
բնականաբար ժիր ջանքով արտագրուած դործ մը,
որչափ ալ անխտար ըլլայ, գէթ հանրութեան մէկ
ծափահարութիւնը զայն որչափ որ կարելի է կատա-
րելագոյն վիճակի կը հասցնեն. որուն աստղացող ու
մին անհատ իւր խորին դրացմանց մէջ թող լին-
արուէ : Թողլով ազգաց սրտմաւթիւնը սրաց այն
գրութիւնը նոր դարուս ուշագրութիւնը արժանա-
պէս գրաւած և իրեն ճշմարիտ սկզբունք ճանչ-
ցուած ու յարգուած է, ինչպէս որ այսօր կը ձեռ-
նուի և կը քարոզուի դարձով իսկ բոլոր լուսաւոր-
եալ և քաղաքակրթեալ ազգաց մէջ :

Իսկ արդ՝ Հայ ազգն ալ Օսմանեան Միջնադար-
այն ժամանակի առատագրութ խնամքը և սրաշարժու-
թեամբ ոչ միայն իրեն լոկ ազգ, այլ իրեն լուսա-
ւորեալ ազգ մասնաւոր սրաշարժութեամբ մէջ յառա-
ջագիտութեան համընթաց քայլելու արտօնութիւնն
ունի. ունի նաեւ գիտութեան լուսաւոր ձախար-
յարգանք բարձրացնող ազգային հանգէտներու ար-
տօնութիւնը, որոյ քաղցր ներգործութիւնը ներկա-
յիս մէջ իսկ զմեզ զմայլեցնելով՝ վիճալայր յարկիս
մէջ ծափահարել կու տայ մեզ, և որուն գործէթը մեր

fique, dont la coupole nous repète sans cesse les contre-coups de nos applaudissements. Nous sommes vraiment très-obligés et très-reconnaissants à Sa Majesté Le Sultan et à Son Excellence le Pascha, digne Représentant de Sa Majesté, qui daigne aujourd'hui honorer notre solennité et l'honorable Assistance par la désirable présence de Son représentant. De même Messieurs les Consuls, qui daignent d'assister à cette solennité de la distribution des prix.

Donc, Honorable Messieurs! adressons nos vœux les plus ardents au ciel pour la conservation des jours précieux de Sa Majesté l'Empereur. Puisse la Providence exaucer nos vœux, et étendre ses Mains protectrices sur cet Auguste Monarque qui accorde non seulement un libre privilège dans toutes les entreprises progressives de notre chère nation, mais plus encore nous inspire de l'encouragement. Souhaitons-nous même des jours longs et heureux à Son Excellence le Pascha de la Terre Sainte, qui en partageant les sentiments de Son Auguste Souverain, cherche tout indifféremment à faire faire des progrès à toutes les nations sujettes.

Monseigneur

Daigne votre Eminence d'agréer les remerciements de mon plus profond respect, et les sentiments de haute considération que je vous présente humblement de la part de tous ceux qui vous sont très-reconnaissants.

JEAN. T. KALPAKDJIAN

ÉLÈVE DE L'INSTITUTION

NATIONALE ARMÉNIENNE

▲ JÉRUSALEM.

Ժամհարութեանց արձագանքը անդադար կը կրկնէ: Արդարեւ կարի երախտագէտ և շնորհապարտ եմք Նորին Վեհափառութեան Մեծի Սուլթանին և Նորին Սեփարաութեան արժանաւոր Ներկայացուցիչ Վեհափայլ Առասկալին որ կը բարեհաճի պարօր պատուել զհանդիսագիրս և զհանդէսս իւր փոխանորդին փափաքելու ներկայութեամբը. նշնպէս և Պ. Հիւսպատասց: որք կը բարեհաճին հանդիսատես ըլլալ պարզեւարաշխութեան հանդիսիս:

Ուրեմն Սեփարոյ Տեղքք. մեր ջերմ մաղթանքը ներք յերկինս ուղղենք ի պահպանութիւն անդին կենաց Նորին Վեհափառութեան Կայսեր: Հաճեցի՛ն Նախախնամութիւնը ընդունել մեր սրտին ուխտերը և տարածել իւր զօրավիզ անը Օգոստափառ Ինքնուկային վերայ, որ մեր ազգին յառաջադիմութեան շարժառիթ եղող ամեն գործառնութեանց մէջ ոչ միայն կը շնորհէ ազատ արձանութիւն, այլեւ կը քաջաբերէ: Երջանիկ և բարօր կեանք մաղթենք նաեւ Ս. քաղաքիս Վեհափայլ Առասկալին, որ իւր Օգոստափառ Վեհապետին համարժիտ կը ջանայ հպատակ ազգաց յառաջադիմութեանը անխորաբար:

Սրբազան Հայր:

Թող հաճի Ձեր Սրբազնութիւնը ընդունել իմ խորին մեծարանայ շնորհակալութիւնները և մեծի ակնածութեան այն զգացմունքները, զոր կը մատուցանեմ խոնարհաբար ի զիմաց անոնց՝ որք կարի երախտապարտ են ձեզ:

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԹՈՐՈՍ

ԽԱԼԲԱԽՃԵԱՆՑ

Աշակերտ աշխարհի Լուսնաբերին

Երդասաղէմայ:

Վեհափայլ Իզդէթ փաշայն որքան որ չկրցաւ ներկայ գտնուիլ հանդէսիս, այսու ամենայնիւ լսելով Սուրբ Լեւոնոյս Դպրոցի աշակերտաց ըրած յառաջադիմութիւնները, սաստիկ ուրախանալով, յետագայ շնորհակալութեան և քաջալերութեան գիրը խրկած էր Վեննապատիւ Սրբազան Պատրիարք Հօր:

Չօճուգլարըն օգուտու գլարը տէրս: Լերինատէն վերադարձի ճէվապ տօգլ: Իսի կենտուլերին ֆէթանէթ ու զաւրէթինի վեհափաշակերինին հիմմէ:

Թինի իսպաթ իթմէկլէ պիայնի մէմ: Նունիյէթ օլունուր: Ղիւմլէյէ մալիւմ տիր քի, հէր ինսանըն ինսանլը: զը պիլմէսի վէ ալէմտէ մէրթէպէյի մէղիյէթ վէ սաատէթէ իրմէսի, մէվէ սիմ թահսիլ օլան էօմրիւնի հիպայէ կէչիւրմէյէրէք՝ օգույուպ եաղմագ վէ թահսիլի քէմալ իթմէքլէ վիճուտէ կէլիւր: Վէլի իւլնիմէթիմիզ Փուտիշահրմիզ էֆէնտիմիզ հաղրէթլէ: րիւրին պիւթիւն թէպաա վէղիւր տօսթանի հագգընտա մէպլիւլ պույրուլան շէվգաթ ու մէրհամէթ ճէլլէլէրի սէմէրէյի ինիյէսի օլաբագ:

Ֆէյզ ու քէմալին մուսէթտիյի օլան էմիր թահսիլին թաամիմիի միւրատ ու իլթիզամ պույուրմուշ. վէ հէր թարաֆտէ տախի ասարը ճէմիլէսի միւշահատէ օլունմադտա պուլուն մուշ տըր: Պու ճիւմէտէն օլարագ պու մէքթէպտէ տախի կէօրիւլէն հիւսնիւ թէրպիլէ վէ ըսլահաթ միւրատ վէլի իւլ նիմէթէ մուվաֆը պուլունմադլէ, տօլրիսի քէմալի մուշ պահաթ վէ մէֆիտարէթի իլէ ըզհարը շիւքրանիլէթ գըլնուր: Պու մէքթէպին միւրէճէյի օլան Քաթրիգիլանէնին Քաթրիկի սապըգը էֆէն տինին վէ ֆաթընտան պէրու պապը մէվանի հէյուլէթլէ Քաթրիգսիզ գալմասի պու մադուլէ թէրէգգիսի արզու օլունան ըսլահաթճէ պայիսի թէէթի, վէ պու թէէթի իսէ մու ճիպի թէէսսուր օլմուշ էքէն, սայէի շէվքէթիլայէի ճէնապը Փատիշահիտէ ֆազուլ քէմալ իլէ մու թթաօրթ օլան իշպու Քաթրիգի ճէտիտ էֆէն տի թարաֆը Փատիշահիտէն նասպ ու թայիսի պույուրմաթիլէ, պու քէյ. ֆիլէթ Քաթրիգհանէ իտարէսինտէ պուլունան թէպապը շահանէնին պիր գաթ տահա նէճթիտարըղլէ տէլալէթ վէ էթֆալին պէյլէ հիւսնիւ թէրպիլէ վէ թաալիւմլէրինէ վէ միւլէթճէ օլան իտաուսաթըն թէրէգգիի ըսլահաթընէ պաշըճէ պիր ալամէթ օլտըգի աղ վադըթ իշինտէ կէօրիւլէն պաղը ասար ճիւմէսին տէն օլարագ, պու մէքթէպտէ միւշահատէ օլունան հիւսնի իմթիզամ տէլալէթլէ տախի միւսպիթ օլմաղ իլէ կէնտուլէրինէ պէյսանի թէշէք. քիւրլէ շոճուղարըն թահսիլի թալլմաէ թէրէգգիսի վէ հալիւմալէրինին իգտամ ու հիմմէթի արզու վէ թահսիլինտէ պուլունտիլիմի պէյսն իտէրիմ:

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾԱԿԱՆ

Բանաստեղծական սգի արդարեւ քիչերու շնորհած է բնութիւնը, բայց չեմ սխալիր ըսել՝ թէ նոյն բնութիւնը հաղորդած է մարդկային սեռին ամեն անհատներուն այնպիսի սիրտ մի, որ բանաստեղծին մօտցը յափշտակիչ զօրութեամբն ու անոր սլաթուիչ ու եռանդուն երեւակայութեան ուժգնութեամբը չյափըւտակուի ինքն ալ: Չկայ սիրտ մի որ չգորովի, երբ կը տեսնէ անմեղ աւարած մի՝ որ իւր ծագիկ ու կուսահան հասակին մէջ մահուան ձեռքը կը մատնուի. այս գագամանքը սրաինն է. իսկ երբ կը տեսնէ որ այն անմեղ հասակին մահը բանաստեղծին գրչին տակ այլակերպեալ, նոր ու սքանչելի տեսիլներով մեղ կը ներկայացուի, հոն մեր միտքն է որ կը լռայ:

Բառններս հետագայ ոտանաւորին մէջ լու կ'երեւի: Այս աղջիկ մի է մեռնողը. իւր հասակին անմեղութիւնը՝ իբրեւ տեսիլ իրեն կը ներկայացընէ մահուան մօտենալը եւ վերջին պատրաստութիւնները: Մայրը աւնոր վերջին վայրկեանները չտրամեցընելու համար աղջկանը հասակին եւ անոր կուսական ճաշակին յարմար մեկնութիւններով կը ջանայ քաղցրացընել մահուան դառնութիւնը: Ս'ըմարդկային սիրտը չփղծկիր արդեօք, երբ կը լսէ օրհասական օրիորդին բերնէն, « Մայրիկ զեռ մի՛ խաբերո՛ւք, քու փաղաքուշ մեկնութիւններդ մահուան սոսկալի ճշմարտութեանը քով կը մատնուին: Այլ մեղ մահկանացուացս գեղեցիկ օրինակ կու տայ չեաբուելու աշխարհիս փառայն ու վայելչութեան պատրանքներէն: Աւրանի եթէ կարենային բոլոր արաբածք կրկնել անմեղ կուսին, « Այն